

*Raad voor het Wetenschapsbeleid
van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*

Ref: RWB^{bhg}/Advies nr. 11 uit eigen beweging « Evolutie van de financiering van het wetenschapsbeleid »
(04-04-20)

Advies nr. 11

op initiatief

met betrekking tot

**“Evolutie van de financiering van het Wetenschapsbeleid in het
Brussels Hoofdstedelijk Gewest.”**

Dit advies werd uitgewerkt door werkgroep XII van de RWB^{bhg} onder het voorzitterschap van Prof. Patrick Dysseler, lid van het Bureau van de RWB^{bhg}.

I. Inleiding

Verzoek om advies

Conform artikel 4 §1, al. 2 van de ordonnantie van 10 februari 2000 (B.S. 16.03.2000), heeft de Raad voor het Wetenschapsbeleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het tijdens zijn plenaire vergadering van 9 december 2003 nuttig geacht een advies op initiatief uit te brengen over de “evolutie van de financiering van het wetenschappelijk onderzoek in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest”.

Context van het advies

Van bij zijn eerste advies heeft de Raad de wens geuit dat het Gewest zou voorzien in de nodige financiële middelen om een gelijkaardig niveau te bereiken als de andere gewesten van het land (convergentieplan) en om aan te sluiten bij de nieuwe "Europese Onderzoekruimte".

1°- *Gewestelijke directe en indirecte steunmaatregelen om O&O aan te moedigen*

Zoals de Raad heeft voorgesteld in zijn Advies nr. 9, *dienen er drastische aanmoedigingsmaatregelen genomen te worden, niet alleen om te voorkomen van de emigratie van de grote industriële onderzoekscentra zich voortzet, maar ook om de onderzoeksunits die in het Gewest gevestigd zijn te stabiliseren en andere aan te trekken, en meer bepaald KMO's met een hoge onderzoeksintensiteit.*

Daarom is het van belang dat de Regering **dringend** opnieuw werk maakt van het convergentieplan dat thans dode letter blijft en de nodige financiële middelen ter beschikking stelt voor een efficiënt wetenschaps- en innovatiebeleid waarvan de sociaal-economische baten onontbeerlijk zijn voor de toekomst van het Gewest.

De Raad moedigt het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ook aan om samenwerking tussen ondernemingen, universiteiten, hogescholen en onderzoekscentra van de overheids- en de privésector te bevorderen. De Raad herinnert in dat verband aan zijn Advies nr. 3, waarin voorgesteld wordt het gewestelijk budget te verhogen om de realisatie van « expertisenetwerken » mogelijk te maken.

2°- *Budgettaire maatregelen in verband met het IWOIB*

Opdat het nieuwe instituut over de nodige middelen zou beschikken om zijn opdracht efficiënt te vervullen, stelt de Raad voor dat alle financiële middelen waarover de vroegere bevoegde administraties konden beschikken, overgeheveld zouden worden naar het nieuwe instituut. De Raad stelt tevens voor dat voorzien zou worden in een specifiek budget voor het IWOIB binnen de begroting voor wetenschapsbeleid, met een afzonderlijke post voor maatregelen ter aanmoediging van het onderzoek.

3°- *Evaluatie van de sociaal-economische weerslag van O&O in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*

Zowel voor de sociale partners als voor de overheid is het van belang de weerslag van de gewestelijke steun voor O&O te evalueren op het vlak van werkgelegenheid, investeringen en uitrusting.

De Raad erkent evenwel dat een gedetailleerde analyse van de *performance van de gewestelijke begroting* inzake economische baten moeilijk te realiseren is ; enerzijds is het zo dat dergelijke baten evident zijn maar moeilijk te evalueren, anderzijds maken de gewestelijke budgetten deel uit van een groter geheel waartoe ook de middelen van de privé-sector, Europese steun, enz.

Om de financieringsbronnen van O&O in het Gewest te identificeren, inclusief die van de federale overheid, de EU en de privé-sector (bedrijven, ...), zou een veel ruimere studie vereist zijn.

Indien de Raad alle financieringsbronnen van O&O in het Gewest wil achterhalen, met inbegrip van die van het bedrijfsleven, dient het huidige analyseterrein aanzienlijk uitgebreid te worden.

Het lijkt eveneens moeilijk om het verband na te gaan tussen O&O-subsidies en het scheppen van indirecte werkgelegenheid of banen die een gevolg zijn van het verrichte onderzoek.

Wat betreft de weerslag van de gewestelijke subsidies, zou het toekomstige jaarverslag van het IWOIB een instrument moeten zijn dat informatie biedt over zowel de aanwending van de subsidies als de toekomstige behoeften, naar het voorbeeld van het vroegere jaarverslag van het IWONL.

De Europese doelstelling als vastgesteld tijdens de Europese Raden van Lissabon en Barcelona bestaat erin dat de Lidstaten hun O&O-inspanningen tegen 2010 zouden verhogen tot 3% van hun PNB, waarvan 1/3 ten laste van de overheidssector.

Dit advies is bestemd om de evolutie van de financiering van het wetenschapsbeleid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te situeren in het licht van voornoemde doelstelling en om de inspanning te evalueren die daartoe nog vereist is, alsook om op basis van deze analyse enkele algemene krachtlijnen te bepalen voor het financieringsplan inzake O&O in het Gewest, met inachtneming van de bevoegdheid van de Raad terzake.

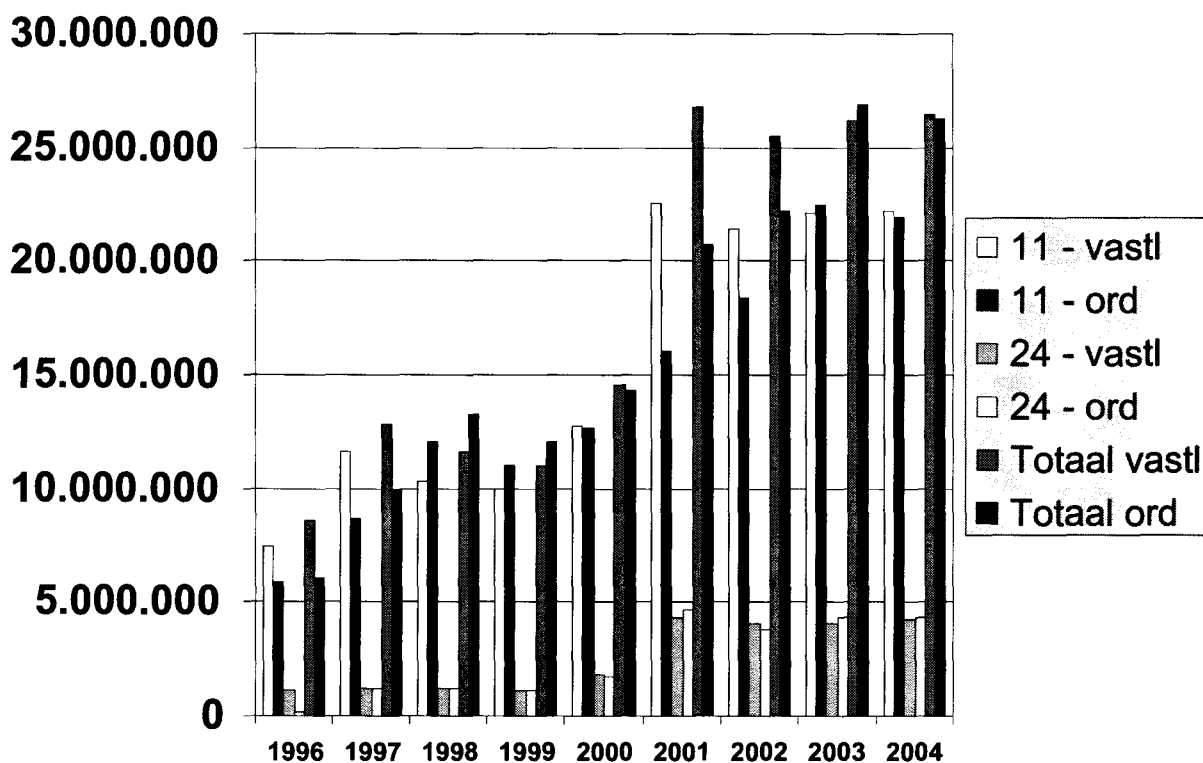
Bronnen

- Vergelijkende tabel van de initiële begrotingen van 1996 tot 2004 {Ref/RWB^{bhg}/WGXII-04/- Rekening en Begroting - Doc.01 (04-01-14)}
- Activiteitsverslag, Federale Raad voor het Wetenschapsbeleid, 2000, pp. 39 e.v.
- Financiële tabellen met betrekking tot de uitvoering van de begrotingen als bezorgd door het MBHG, dienst Onderzoek en Innovatie, 1999 tot 2004 (via fax ter zitting bezorgd)
- *Verslag van het Rekenhof over het ontwerp van de eerste aanpassing van de begroting voor 2003 en het ontwerp van begroting voor 2004 van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*, aangenomen door de plenaire vergadering van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad op 20 november 2003.
- Belgisch rapport over Wetenschap, Technologie en Innovatie, DWTC, BRISTI, CFS/Stat, 2001.
- Website van het Nationaal Instituut de Statistiek, "Structuur van de bevolking", "De bevolkingsloop in België per jaar, gemeente, geslacht en nationaliteit". (ECODATA)
- Website van het federaal wetenschapsbeleid, DWTC, O&O-indicatoren, Statistieken en Indicatoren van wetenschappelijke, technologische en innovatie-activiteiten, budgettaire overheidskredieten en sleutelindicatoren.
- Greta VERVLIET, "Wetenschap, Technologie en Innovatie", Speurgids, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Administratie Wetenschap en Innovatie, 2003.

2. Begrotingsevolutie

In onderstaand diagram 1, dat werd opgesteld aan de hand van de aan de Raad meegedeelde gegevens, wordt de evolutie van de **initiële begrotingen** in € weergegeven (1 € = 40,3399 BEF voor de jaren voorafgaand aan 2000 en afgerond tot op k€).

Diagram 1 – Evolutie van de initiële gewestelijke begrotingen voor O & O van 1996 tot 2004, in €.

Legende

- 11 - vastl. = Aanmoediging van het wetenschappelijk en technologisch onderzoek – Totaal programma 3 – Afdeling 11 – vastleggingen
- 11 - ord. = Aanmoediging van het wetenschappelijk en technologisch onderzoek – Totaal programma 3 – Afdeling 11 - ordonnanceringen.
- 24 - vastl. = Aanmoediging van het niet-economisch wetenschappelijk onderzoek – Totaal Afdeling 24 – vastleggingen
- 24 - ord = - Aanmoediging van het niet-economisch wetenschappelijk onderzoek – Totaal Afdeling 24 – ordonnanceringen
- Totaal vastl. = Algemeen totaal van de vastleggingen
- Total ord. = Algemeen totaal van de ordonnanceringen

Aard van de kredieten

- a – niet-gesplitste kredieten (vastlegging tijdens het jaar)
- d – niet-gesplitste kredieten voor een vroeger jaar (vastlegging tijdens het jaar)
- b – ordonnanceringskredieten van een gesplitst krediet
- c – vastleggingskredieten van een gesplitst krediet
- e – ordonnanceringskredieten van een variabel krediet of begrotingsfonds
- f – vastleggingskredieten van een variabel krediet of begrotingsfonds

Na deze benadering op basis van de initiële begrotingen getoetst te hebben, onderscheidt de Raad over de voorbije 15 jaar drie periodes inzake budgettaire evolutie :

- van 1989 tot 1999 een periode van stagnering van het budget op een laag niveau, bij ontstentenis van een echt wetenschapsbeleid
- van 1999 tot 2001 een korte periode van sterke stijging, die gepaard gaat met de invoering van de instrumenten van een echt wetenschapsbeleid en een streven naar « convergentie »

met de inspanningen van de andere deelgebieden van het land op het vlak van onderzoek en innovatie

- sinds 2002 een onderbreking van dit « inhaalbeleid » met een stagnering in courante bedragen – wat neerkomt op een daling in reële bedragen – wat des te meer blijkt in 2004 met de opnemings van het budget voor het IWOIB in het budget voor het wetenschapsbeleid, hoewel België de beslissingen van de Europese Raden van Lissabon en Barcelona onderschrijft om tegen 2010 3% van het BNP te besteden aan onderzoek en innovatie.

3. Vergelijking van de overheidskredieten voor onderzoek in de gewesten

Om het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te situeren ten opzichte van de andere gewesten en bij ontstentenis van relevante officiële documenten, heeft de Raad getracht om voor het jaar 2003 een vergelijking te maken van de overheidskredieten voor O&O per inwoner in de drie gewesten, ongeacht of het daarbij gaat om gewest- of gemeenschapskredieten.

De staatsstructuren bemoeilijken helaas dergelijke benadering, zodat gewerkt moet worden met een aantal hypotheses inzake verdeelsleutels :

1- De gemeenschapskredieten worden verdeeld tussen de Gewesten en vervolgens berekend in verhouding tot de totale bevolking van deze gewesten conform de cijfers van het Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(Op te merken valt dat ook een andere verdeelsleutel mogelijk zou zijn op basis van het aantal studenten van het hoger onderwijs).

2- Voor Vlaanderen wordt het gemeenschapsgedeelte (*Vlaamse Gemeenschap*) van de kredieten voor O&O geraamd op ongeveer 1/3 van de totale kredieten, te onderscheiden van de « gewestelijke » kredieten per begrotingspost.

3- Voor de verdeling van de kredieten van beide gemeenschappen op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt uitgegaan van 85% Franstaligen en 15% Nederlandstaligen.

Er is gebleken dat deze verdeelsleutels slechts een geringe invloed hebben wat betreft de overheidskredieten voor O&O per inwoner in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, zodat de hieronder uiteengezette algemene tendensen ook voor Brussel gelden.

4. Algemene tendensen

Uit diverse simulaties blijkt dat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest per inwoner een veel lager bedrag (20 €) spendeert aan economisch en niet-economisch onderzoek dan de twee andere gewesten.

Wanneer de bijdragen van de Gemeenschappen tot het onderzoek in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest meegerekend worden, verkleint dit verschil, hoewel het aanzienlijk blijft (ongeveer 70 in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, 100 in het Waals Gewest en 120 in het Vlaams Gewest).

5. Strategische voorstellen

Om een O&O-strategie uit te werken die het Gewest in staat stelt deze stagnering te doorbreken en een voluntaristisch beleid te voeren in het licht van de beoogde doelstelling, formuleert de Raad volgende eerste voorstellen :